

Öncelik Belirleme

Doç.Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK

Öncelik Belirleme

- ✓ Planlamanın temel dayanağı kaynaklarla rekabet eden sağlık hizmetleri arasındaki kaçınılmaz eşitsizlik durumudur.
- ✓ Sınırlı kaynakların rekabet halindeki hizmet kategorileri arasında nasıl tahsis edilebileceğine yönelik iki yaklaşım söz konusudur:
 - ✓ Talebe dayalı piyasa mekanizması ve
 - ✓ İhtiyaca dayalı planlama yaklaşımı.

Sağlık ve ihtiyaç

- ✓ Bir sağlık planının temel amacı sağlık hizmeti seviyesinden çok sağlık seviyesini yükseltmektir.
- ✓ İlk bakışta, öncelik belirleme süreci göze basit görünebilir.
- ✓ Planlama sürecinin kaynakları en fazla ihtiyacı olan alanlara tahsis etmesi beklenir.
- ✓ Dolayısıyla, öncelikler sağlık hizmeti ihtiyacından ziyade sağlık ihtiyaçlarına odaklanmalıdır.

Amaçlar ve alt amaçlar

- ✓ Amaçlar, geniş ifadelerdir. Genel olarak her hizmetin bir amacı vardır.
- ✓ En iyi bilineni «*2000 yılıyla birlikte herkes için sağlık*» ifadesidir.
- ✓ Amaçlarla alakalı olarak birtakım alt amaçlar da söz konusudur. Bunlar belirli bir sağlık problemine yöneliktir.
- ✓ «*Kadın ve çocukların beslenme durumlarının iyileştirilmesi*»

Hedefler ve alt hedefler

- ✓ Her programın amacına bağlı olarak, ölçülebilir terimlerle ifade edilen birtakım hedefleri vardır. Daha önce bahsedilen alt amaçlara bağlı olarak şu şekilde bir hedef örnek verilebilir:
- ✓ «2000 yılıyla birlikte, 5 yaş altı çocukların %95'inin dengeli biçimde beslenmesi».
- ✓ Hedeflere ulaşma süreci içerisinde yer alan belirli noktalara yönelik olarak birtakım alt hedeflerin belirlenmesi mümkündür.

Toplum ve sağlık profesyonelleri tarafından algılanan sağlık ihtiyaçları

- İhtiyacın kim tarafından belirlendiği önemlidir.
- Artan bir şekilde «algılanan ihtiyaç» kavramı kullanılmaya başlanmıştır.
- Bu noktada temel ayırım bu algının tıbbi profesyonellere mi yoksa bireye veya topluma mı dayandığıdır.

Toplum ve sağlık profesyonelleri tarafından algılanan sağlık ihtiyaçları

- Toplumun ve sağlık profesyonellerinin sağlık hizmetine yönelik ihtiyaç algıları arasında önemli farklılıklar gözlemlenebilmektedir.
- Kimi durumlarda profesyonellerin ihtiyaç olarak tanımladıkları, toplum tarafından aynı biçimde algılanmamaktadır. (Koruyucu sağlık hizmetleri gibi)
- Benzer şekilde, toplum tarafından algılanan fakat profesyonellerce aynı biçimde değerlendirilmeyen durumlar da söz konusudur (alternatif ya da tamamlayıcı tıp uygulamaları gibi)

Kötü sağlığın etkileri

- Ölüm
- Acı ve rahatsızlık, hem akut hem kronik
- Engellilik
- Bireye, aileye ve çevresine yönelik stres
- Sosyal etkiler
- Yetenekleri sınırlandıran güç kaybı
- Ekonomik etkiler

Hedef gruplar

- Belirli bir özelliği paylaşan (yaş, ikametgah ya da hastalık gibi) gruplardır.
- Önceliklendirme bağlamında en sık dikkate alınan gruplar muhtemelen hastalığa dayalı gruplardır.
- Özellikle bulaşıcı hastalıklar çoğunlukla yüksek önceliğe sahiptir.

Önceliklendirme kriterleri

- ✓ Her önceliklendirme sürecinin mutlak suretle gerekli yargılara varmak üzere başvurabileceği açık kriterlere ihtiyacı vardır.
- ✓ Bu kriterlerin seçimi kişinin sağlığa dair görüşüne bağlı biçimde gerçekleşecek ve mutlaka değişik sosyal gruplar ve hatta bireyler arasında farklılık gösterecektir.
- ✓ Kriterler genel olarak şöyle örneklendirilebilir:
 - Mevcut kaynaklarla elde edilebilecek azami sağlık kazanımı
 - Eşitlik üzerindeki etkileri
 - Kamusal talep düzeyi

Kaynak

- Green, A. (2007) «An Introduction to Health Planning for Developing Health Systems», Oxford University Press, 3rd Ed.